

صله رحم قارون

قارون پسر عموی حضرت موسی(ع) بود که به ایشان خیلی ظلم کرد و تهمت های زیادی به ایشان زد. آخرینش، تهمت به انجام عمل منافی عفت بود که با نفرین حضرت به زمین فرو رفت. وقتی حضرت یونس(ع) بخاطر ترک اولی درون شکم ماهی زندانی شدند، قارون در حال عذاب بود و صدای مناجات ایشان را شنید و خواست که چند دقیقه با ایشان صحبت کند. از حضرت، احوال حضرت موسی(ع)، هارون و دیگر اقوامش را پرسید، وقتی حضرت گفتند آنها از دنیا رفته اند، قارون افسوس خورد. به خاطر این که قارون اهل صله رحم بود و در آن حالت نیز به فکر ارحام بود، خداوند عذاب را تا روز قیامت از قارون برداشت.

صله رحم

صله رحم واجبی است که چندین بار در قرآن بیان شده است. تا جایی که فرموده است: این قرآن موجب هدایت است برای مردم، اما کسی که اهل صله رحم نیست اگر قرآن بخواند، گمراه می شود؛ (آیه ۲۶ سوره بقره): «يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ» که فاسقین را در آیه بعد معرفی می کند: افرادی که فرمان خدا مبنی بر انجام صله رحم را رد می کنند: «يَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ».

اما این شبهه برای کسی پیش نیاید که قرآن گمراه کننده برخی است؛ بلکه نکته این است که: «آب باران هم که نشان لطف و رحمت است، اگر بر بوستان ببارد گل می رویاند و اگر بر شوره زار ببارد، خار و خس.»

اهمیت صله رحم

حضرت رضا(ع): خداوند سه چیز را در کنار سه چیز قرار داد، که اگر سه چیز دوم پذیرفته نشود، سه چیز اول هم پذیرفته نمی شود؛ ۱. پرستیدن خودش را در کنار احسان به والدین. ۲. نماز را در کنار زکات و ۳. تقوا را در کنار صله رحم است: «وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ» از قطع ارتباط با خویشاوندان پرهیز کنید.

انواع صله رحم

۱. صله عاطفی: از هر کاری که باعث قطع ارتباط بشود، خودداری کنیم؛ مثل غیبت کردن، حسد ورزیدن و بخل ورزیدن. از جمله رفتارهای عاطفی مانند سلام کردن، مصافحه و معانقه کردن، پیام دادن در ایام مناسبت ها، دیدار داشتن خصوصاً در ایام بیماری اقوام. امام صادق(ع) فرمودند: هر مومنی که مومنی را زیارت کند، خدا را زیارت کرده است.

یک آسیب احتمالی در دیدارها: ممکن است لقمه و یا فضای خانه اقوام برای ما مشکل داشته باشد، که باید رعایت کنیم. مثلاً برای احتیاط، خمس غذایی که خوردیم را کنار بگذاریم. و یا اینکه فرزندان جوان خود را همراه نبریم.

۲. تلاش برای ایجاد صلح بین دو فامیل:

- یکی از اقوام امام سجاد(ع) جلوی اصحاب به ایشان توهین و فحاشی بسیار کرد و رفت. یاران امام به حضرت گفتند: ما که خیلی ناراحتیم. امام فرمود: دواي ناراحتی شما چیست؟ گفتند: تلافی. فرمود: اگر دواي ناراحتی شما تلافی است، همه به در خانه او می رویم. دیدند امام در بین راه این آیه را می خوانند: «وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ». یاران حضرت به همدیگر نگاه کردند و گفتند: تصمیم های ما برای تلافی همه بر باد است. به در خانه او رسیدند. امام خودشان در زدند. آن فرد با ناراحتی آمد. امام آرام فرمود: عموزاده آن هایی که در مسجد نزد مردم به من گفתי، اگر واقعاً در من هست از خدا می خواهم خدا مرا ببخشد و بیامزد. اگر در من نیست و شما اشتباه کردی، من از پروردگار می خواهم که تو را ببخشد. آن فرد گفت: آقا جان من اشتباه کردم.

۳. صله معنوی: خیرخواه دیگران و اهل نصیحت آنها باشیم. خداوند به پیامبر(ص) می فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَ أَهْلِيكُمْ نَارًا» (آیه ۶ تحریم) اول خود و فامیل خود را از آتش نجات بدهیم. مثلاً آن ها را به مجالس روضه در منزلان دعوت کنیم تا حدیث و روضه بشنوند. در مجالس فامیلی حدیث یا آیه ای بگویم که برای همه مفید باشد. عیب پوش باشیم و در اعمال خیرمان، آنها را شریک کنیم، مخصوصاً آنهایی که از دنیا رفته اند.

- شخصی به خواب فرزندش آمد، و گفت پدرجان کاری برای من بکن که من به شدت نیاز دارم. پسر گفت: پدر من چیزی ندارم که برایت خیرات کنم. پدر گفت هر زمانی که از خیابان رد می شوی و یک سنگی را از وسط خیابان به کنار می اندازی، همان را با نیت من انجام بده.

- حضرت آیت الله بهجت فرمودند: شخصی از علمای اصفهان، اهل معقول و منقول بود که به مرحوم میرزای شیرازی اشکالاتی داشت، لذا مطالبی نوشت. نامه را علمای اصفهان امضا کردند و به نجف رفت تا نامه را به میرزای شیرازی بدهد. قبل از آن، به خدمت مرحوم ملا فتح علی سلطان آبادی رسید. ایشان از مضمون نامه ای که در جیب آن عالم اصفهانی بود، او را با خبر کرد! آن آقا تکان خورد و تعجب کرد و با اینکه خودش را خیلی بالا می دانست تواضع به خرج داد. لذا به ملا فتح علی گفت: به ما چیزی بفرمایید تا استفاده کنیم. فرمود: شما که خود از علما و بزرگانید. او اصرار کرد. مرحوم ملا فتح علی فرمود: به سه چیز مداومت داشته باشید: ۱. نماز اول ماه ۲. زیارت عاشورا در هر روز ۳. هر شب دو رکعت نماز وحشت بخوانید و به مؤمنین و مؤمناتی که کسی را ندارند و از دنیا رفته اند، هدیه کنید.

باید به یاد اموات فامیل بود.

- عبد الله جندب یکی از یاران امام صادق(ع) در مکه با خضوع در حال دعا برای افراد بود. شخصی به او گفت چرا همه را دعا کردی ولی خودت را دعا نکردی؟ گفت چون امام صادق(ع) فرمودند هرکس برای مومنی دعا کند، خداوند از اسمان دعای او را مستجاب خواهد کرد و صدهزار برابر آن چیزی که برای دیگران خواسته را خداوند برای او مستجاب می کند.

۴. صله علمی: اگر در هر زمینه ای علم داریم، به فامیل یاد بدهیم. آیه ای، داستانی، حدیثی ...

پیامبر(ص): مسلمان به برادرش هدیه ای بهتر از کلمه ای حکمت آمیز که او را هدایت کند یا از سقوطش جلوگیری کند، اهدا نکرده است. بهترین هدیه جمله ای می تواند باشد که انسان را به سمت بهشت و دوری از آتش جهنم سوق دهد.

۵. صله مالی: به اقوام پول بدهیم و اگر نیاز دارد، کمکش کنیم، حتی اگر فامیل فقط وقتی مشکل دارد پیش ما می آید.

اباعبدالله(ع): «اعلموا ان حوائج الناس من نعم الله عليكم». بدانید رجوع مردم در حوائجشان به شما، از نعمت های خداوند به شماست. قدر این نعمت را بدانید.

- بعد از نزول آیه ۹۲ سوره آل عمران «لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ»، ابوطلحه انصاری گفت من باغی دارم که تمام مدینه آرزوی داشتن چنین باغی را دارند، و من خیلی آن را دوست دارم و آن را در راه خدا انفاق می کنم؛ پیامبر فرمودند: من صلاح می بینم این باغ را به خویشان بدهی.

بهترین صدقه، صدقه به خویشان است.

پیامبر(ص): «لَا يَقْبَلُ اللَّهُ الصَّدَقَةَ وَ ذُو رَحِمٍ مُّحْتَاجٌ». خداوند صدقه را قبول نمی کند اگر در فامیل شخص، محتاجی باشد. اگر ما در نزدیکانمان یا در فامیل محتاج هست اولویت با آنهاست. زکات هم همینطور است، اول به فامیل. فامیل هم سلسله مراتب دارد. به ترتیب آنهایی که از انسان ارث می گیرند.

گاهی اوقات وضع مادی ما خوب نیست اما می توانیم واسطه بشویم. قرض کردن جز برای صله رحم یا دین، خوب نیست. مراجع بزرگ تقلید هیچ وقت برای خودشان پول قرض نمی کردند اما برای دین زیاد قرض می کردند. در آن دنیا همان پولداری که از او پول گرفته ایم از ما تشکر خواهد کرد.

- شیخ رجب علی خیاط به فردی که پیش ایشان آمده بود و ورشکست شده بود گفت: تو خجالت نمی کشی شوهر خواهرت ۴ ماه است فوت کرده ولی اصلا سر نمیزی؟ آن ها گرسنه اند. مشکل تو فقط همان است. آن فرد به خواهرش رسیدگی کرد و مشککش حل شد. بسیاری از مشکلات مادی امروز در قطع رحم و عدم رسیدگی به کار فامیل و نزدیکان است.

۷. صله آبرویی: آبروی کسی را نبریم و یا نگذریم آبروی نزدیکانمان را ببرند.

۸. صله بدنی و جانی: در اسباب کثی و برگزاری مجالس مانند هیئت و ... به فامیل کمک کنیم. همه اینها صله رحم است.

امام صادق(ع): خداوند برای هر یک از اعضای انسان حتی هر مو و بر هر لحظه عمر انسان، زکاتی مشخص کرده است که یکی از زکات پا، صله رحم است.

آثار دنیوی صله رحم

۱. زیاد شدن عمر: اولین و مهمترین اثر زیاد شدن عمر است. از امام علی (ع) پرسیدند آیا گناهی هست که مرگ را زودتر برساند؟ فرمودند: بله، قطع رحم. هیچ عملی زودتر از قطع رحم نیست.

- امام کاظم(ع) به یعقوب نگاهی انداختند و گفتند: بین تو و برادرت دعوایی شد و با هم قهر کردید؛ قبل از اینکه به خانه برگردی او بخاطر این قطع رحم می میرد؛ ایشان گفت: پس من هم می میرم؟ امام گفت: بله، تو هم می مردی اما وسط راه به عمه ات سر زدی و کمکش کردی به همین خاطر خداوند ۲۰ سال به عمرت اضافه کرد.

- امام باقر(ع) ایشان به یکی از یارانشان فرمودند: به گمانم تو اهل صله رحم هستی، گفت: بله، من در نوجوانی کار می کردم و دو درهم بدست می آوردم که یک درهم آن را به عمه ام و یک درهم را به خاله ام می دادم. امام فرمودند: تا حالا قرار بوده دوبار بمیری ولی به خاطر صله رحم عمرت طولانی شده است.

۲. گشایش در زندگی:

- یکی از فرزندان شیخ رجبعلی خیاط رحمه الله تعالی نقل می کند: مهندسی بود بساز و بفروش. یکصد دستگاه ساختمان ساخته بود ولی به دلیل بدهکاری زیاد شرایط اقتصادی بدی داشت و حکم جلبش را گرفته بودند. به منزل پدرم آمد و گفت نمی توانم به خانه برگردم. خود را پنهان می کنم تا کسی مرا نبیند. شیخ با یک توجه فرمود: برو خواهرت را راضی کن! مهندس گفت: او راضی است. شیخ فرمود نه. مهندس تاملی کرد و گفت: بله وقتی پدرم از دنیا رفت ارثیه ای به ما رسید، هزار و پانصد تومان سهم او شد یادم آمد که نداده ام. رفت و برگشت و گفت پنج هزار تومان دادم به خواهرم و رضایتش را گرفتم. پدرم سکوت کرد و پس از توجهی فرمود: می گوید هنوز راضی نشده. خواهرت خانه دارد؟ گفت: نه اجاره نشین است. شیخ فرمود: برو و یکی از بهترین خانه هایی که ساخته ای به نامش کن و به او بده و بیا تا ببینم چکار می شود کرد. مهندس گفت: ما دو شریک هستیم چگونه می توانم؟ شیخ فرمود بیش از این عqlم نمی رسد چون آن بنده خدا هنوز راضی نشده است. او رفت و یکی از خانه ها را به نام خواهرش زد و اثاثیه او را در آن خانه گذاشت و برگشت. شیخ فرمود: حالا درست شد. فردای همان روز سه تا از آن خانه ها را فروخت و از گرفتاری نجات پیدا کرد. [منبع: کیمیای محبت اثر آیت الله ری شهری؛ صفحه ۱۴۱]

کسی که اهل صله رحم است اجر عجیبی دارد. پیامبر(ص): کسی که مالش را در مسیر صله رحم بکار گیرد، اجر ۱۰۰ شهید را دارد، در اجلش تاخیر می افتد و بدنش سلامت می یابد.

آثار اخروی صله رحم

عبور راحت از صراط و نزدیک شدن به بهشت از جمله آثار اخروی صله رحم است.

امام باقر(ع): در دو طرف پل صراط دو چیز قرار گرفته است است، یکی وفای به عهد و یکی صله رحم که اگر کسی اهل این دو باشد، راحت از پل صراط عبور می کند.

بعضی ها توجیه می کنند مسیر دور است، صله رحم فقط دیدن فامیل نیست، تلفنی هم می شود صله رحم داشت. منظور پرسیدن حال و احوال فامیل است که بدانیم مشکلی دارد؟ گرفتاری دارد؟ پیامبر(ص): «صلوا أرحامکم ولو بالسّلام». صله رحم کنید حتی با سلام کردن.

اما ارزش دارد انسان مدتی از وقتش را بزند و صله رحم انجام دهد.

پیامبر(ص): من تمام اتمم اعم از حاضر و غایب را تا روز قیامت سفارش می کنم، که صله رحم کنید گرچه به یک سال مسافرت نیاز داشته باشد زیرا صله رحم جزء دین است.

مهم ترین ارحام که به آنها ارحام معنوی گویند شامل پیامبر(ص)، ائمه معصومین، سادات هستند. رسیدگی به امور سادات هم اجر زیادی دارد.

- عبدالله بن مبارک مدت ۵۰ سال مرتب هر ۲ سال یک بار برای زیارت به مکه می رفت. سالی مہیای رفتن به حج گردید و از خانه خارج شد. در یکی از منازل بین راه به زنی سیده برخورد کرد که مشغول پاک کردن یک مرغابی مرده بود. پیش او رفت و گفت ای زن چرا این مرغابی مرده را پاک می کنی؟ گفت کاری که برای تو فایده ای ندارد از چه رو می پرسی؟ عبدالله اصرار زیاد کرد. زن گفت: حالا که این قدر اصرار می ورزی می گویم. من زنی علویّه هستم و چهار دختر دارم که پدر آن ها چندی پیش از دنیا رفت امروز روز چهارم است که ما چیزی نخورده و به حال اضطرار افتاده ایم و مرده بر ما حلال است. این مرغابی را پیدا کرده ام و می خواهم برای بچه هایم غذا تهیه کنم.

عبدالله می گوید: «در دل گفتم؛ وای بر تو چگونه این فرصت را از دست می دهی؟ به زن اشاره کردم دامنت را باز کن، چون باز کرد، دینارها را در دامن او ریختم. زن با قیافه ای که شرمندگی را حکایت می کرد سر به زیر انداخته بود، از همان جا رفت و من نیز به منزل خود برگشتم و خداوند میل رفتن مکه را در آن سال از قلم برداشت. مدتی گذشت تا مردم از مکه برگشتند. برای دیدار همسایگان سفر کرده به حج به خانه آن ها رفتم. هر کدام مرا می دیدند می گفتند ما با هم در فلان جا بودیم در فلان محلّ همدیگر را دیدیم، من به آن ها تهنیت برای قبولی حجّ می گفتم، آن ها نیز مرا تهنیت می گفتند که حجّ تو هم قبول باشد. آن شب را در اندیشه ای عجیب به خواب رفتم در خواب حضرت رسول(ص) را دیدم که فرمود: عبدالله! رسیدگی و کمک به یک نفر از بچه های من کردی از خداوند خواستم، ملکی را به صورت تو خلق کند تا برایت هر سال تا روز قیامت حجّ بگذارد. اینک می خواهی پس از این به حج برو و می خواهی ترک کن.

کسی که خمس ندهد، هم سهم سادات فقیر را نمی دهد و هم حق امام زمان (عج) را می خورد که باعث مشکل در زندگی اش می شود. «وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا». و هر کس از یاد من دل بگرداند در حقیقت زندگی تنگ [و سختی] خواهد داشت. (طه، ۱۲۴)

مهمترین احترام، احترام به خاندان عصمت و طهارت و اهل بیت (ع) است. هر کس به اهل بیت احترام می گذاشت خدا دست او را گرفت و هر کس بی حرمتی کرد سخت عقوبت شد.